

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการที่จะทำให้อสังคมนานาชาติ มีความเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง การจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือ จากทุก ๆ ฝ่ายและภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไม่ว่าของรัฐบาลหรือเอกชน ล้วนมุ่งผลสำเร็จความสวยงามของสถานศึกษาไม่อาจจะดำเนินการให้การจัดการศึกษามุ่งเกิดผล สมบูรณ์และถ้วนทั่วได้ ทั้งนี้เพราะอาจมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และข้อจำกัดในเรื่องความ รอบด้านของการบริหาร (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2529 : 1)

จากแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 หมวดที่ 2 แนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ 23 ระบุว่า "รัฐพึงระดมเลือกทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐ ท้องถิ่น และเอกชน และผู้รับการศึกษา มาใช้ในการจัดการศึกษา หาวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยคำนึงถึง ความเสมอภาคระหว่างท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด" ข้อ 27 ระบุว่า "รัฐพึงดำเนินการ เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู เด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและคุณสมบัติเหมาะสมกับวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของ สังคมไทย" หมวดที่ 4 การบริหารการศึกษา ข้อ 42 ระบุว่า "รัฐพึงสนับสนุนให้มีการสรรหา ผู้ปกครองและตัวแทนประชาชนทั่วไป เข้าร่วมบริหารการศึกษาในท้องถิ่น โดยได้รับการแต่งตั้งเป็น กรรมการในองค์คณะบุคคลเพื่อดูแลควบคุมนโยบายการบริหารการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ และความต้องการอันจำเป็นของท้องถิ่น" หมวดที่ 7 การระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา ข้อ 54 ระบุว่า "รัฐพึงวางมาตรการในการระดมสรรพกำลัง จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมรับภาระทางการศึกษา" (ภิญโญ สาธร 2521 : 347-355)

จากแผนการศึกษาชาติ เห็นได้ว่า รัฐมุ่งให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ที่มุ่งสนอง ความต้องการของสังคมและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 281-282) ถือว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่รัฐบาลจัด เพื่อให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนให้ได้รับการศึกษามีความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถจึงต้องดึงเอาบุคคลในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีความสามารถและสนใจในการจัดการศึกษาเข้ามาร่วมกับทางโรงเรียนในรูปของสมาคมและมูลนิธิ จะได้เป็นกำลัง เสริมให้สามารถจัดการศึกษาได้ทั้งคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และได้กำหนดความหมายของสมาคมผู้ปกครองและครู ในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า หมายถึง องค์การนิติบุคคลที่โรงเรียนจัดขึ้นตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมการศึกษาของโรงเรียน (เรื่องเดียวกัน : 286) สอดคล้องกับที่ สวัสดิ์ ชัยโอภาส (2519 : 8) กล่าวว่า สมาคมผู้ปกครองและครูประกอบด้วยกลุ่มผู้สมัครใจมาร่วมกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับภัยและสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนในความรับผิดชอบของคนมีความ เจริญก้าวหน้าทั้งทางภูมิปัญญาและคุณลักษณะทางพฤติกรรม

สมาคมผู้ปกครองและครูคือ เครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยเสริมงานของสถานศึกษา ช่วยขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้หมดไป เป็นช่องทางอันสำคัญที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สมาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2529 : 1) และทวี ทิมขำ (2530:91-92) กล่าวว่า สมาคมผู้ปกครองและครูจัดตั้งขึ้นไม่ใช่เพื่อการเมือง การค้าหรือเพื่ออย่างใดทั้งสิ้น แต่ทำไปเพื่อบ้าน โรงเรียน ชุมชนและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (ม.ล.ทวีปัญญา เกษมสันต์ 2527 : 30-31 สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ 2529 : 19-20 สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนราชวินิตมัธยม 2523 : 6)

1. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างครูและผู้ปกครองอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา ศิลธรรม วัฒนธรรมและสวัสดิภาพของนักเรียน
2. ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการศึกษาของนักเรียน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ตลอดจนการอบรมนักเรียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น
3. ส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการของนักเรียน ครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน กรรมการบริหารสมาคมและสมาชิก
4. ให้ผู้ปกครองและสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

5. ส่งเสริมการศึกษาและความก้าวหน้าของโรงเรียน
6. ร่วมมือและประสานงานกับองค์การ สมาคม มูลนิธิ คณะบุคคล ส่วนราชการ และบุคคลทั่วไปในการส่งเสริมประโยชน์ทางการศึกษา การศาสนา วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ สาธารณกุศล สาธารณประโยชน์และการสังคมสงเคราะห์

7. เพื่อที่จะให้สมาคมได้ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยตรงตามครรลองประชาธิปไตย สมาคมจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่ขึ้นกับนิกายศาสนาใด ไม่เป็นการค้าและไม่ดำเนินการสิ่งใดที่จะขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนโดยทั่วไป เมื่อระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวนักเรียน เป็นประการสำคัญ จนถึงปัจจุบันนี้แนวโน้มของวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมีทิศทางเปลี่ยนไปจากเดิม (สำนักงานส่งเสริมเยาวชนแห่งชาติ 2518 : 11 อ้างในไพฑูริย์ ทอหุน 2526 : 3) ซึ่งมีว่า เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทางด้านวิธีการอบรมสั่งสอนนักเรียนตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยา เหตุผลที่ทำให้วัตถุประสงค์สมาคมผู้ปกครองและครูเปลี่ยนไปก็เพราะภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องค้นหาทางออกเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน โดยพยายามดึงผู้ปกครองเข้ามาร่วม ดังนั้น บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูที่พบเห็นในปัจจุบันจึง เน้นหนักทางสวัสดิการ ด้ให้แก่ครูและนักเรียนมากกว่าจะวิเคราะห้ปัญหาของนักเรียน เหมือนที่เคยปฏิบัติมา

ชด ไกรศิษฐ์ (2518 : 10-11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูไว้ว่า ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทางพฤติกรรมที่ดีของผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ในการแสดงออกเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำให้มีแหล่งบริการส่งเสริมสวัสดิการและบำรุงขวัญแก่บุคลากร โรงเรียนได้รับเครื่องใช้และอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคารสถานที่และยานพาหนะ ช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้รับความสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายและช่วยประสานงานในการนำวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง สำหรับ แซงนาว่า (2526 : 59) กล่าวว่าสมาคมผู้ปกครองและครูจะเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองและครูได้พบปะสังสรรค์กัน ครูได้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมากขึ้นและผู้ปกครองก็ได้ทราบเรื่องการเรียนและความประพฤติของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ธีระวัลย์ สวรรยาธิปักษ์ (2524 : 58) และวิริยะ พูลวิริยะ (2505 : 48-49) ที่กล่าวถึง

ความมุ่งหมายในการพบปะกันระหว่างครูและผู้ปกครองว่าเป็นการเข้าใจให้ผู้ปกครองและครูมีความกระตือรือร้นในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่นักเรียน จะช่วยให้การวัดผลของครูมีผลลดซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างได้ผล

จากรายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "การพัฒนาสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน" สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2529 : 121-125) ได้สรุปว่า สมาคมผู้ปกครองและครูมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพของเด็กและ เยาวชนด้วยการให้การสนับสนุนส่งเสริมและประสานงานกับผู้ปกครองและครูในสถานศึกษา โดยจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กนักเรียนซึ่งได้แก่ การฝึกอบรมด้านมารยาทและความประพฤติ การนำนักเรียนเข้าวัด กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม กิจกรรมทางสุขภาพและด้านกีฬา และการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกของสมาคมและบุคคลภายนอกมีส่วนช่วยในกิจกรรมพัฒนาชีวิตและคุณภาพ เด็กและเยาวชน โดยการสอนวิชาชีพ แนะนำอาชีพ การพัฒนาอาคารสถานที่เพื่อจัดสิ่งแวดล้อมได้ดี การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 32 เรื่อง "เยาวชนกับผู้ใหญ่ในวันนี้" สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2528 : 1) ได้สรุปว่า สมาคมผู้ปกครองและครูควรทำหน้าที่พัฒนาเยาวชนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมร่วมกับโรงเรียน และจากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 34 อันเป็นครั้งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติ สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2530 : 1-2, 105-106) มีผลการประชุมสรุปรูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติได้ดังนี้คือ ดำเนินการโครงการแม่และเด็กให้มีประสิทธิภาพในการสร้างบุคลิกภาพ สมรรถนะทางเชาว์ปัญญา โครงการโภชนาการสำหรับเด็ก โครงการศูนย์เด็กเล็ก การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดี เน้นหลักสูตรพลเมืองดี และส่งเสริมกลุ่มเยาวชนว่างงานให้สามารถทำงาน เป็นประโยชน์หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตยิ่งขึ้น

ปัจจุบันมีสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาและวิทยาลัย ที่จัดตั้งแล้วจำนวน 315 แห่ง (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2528 : 59) และเป็นสมาชิกของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 160 สมาคม (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย ม.ป.ป. : 1-14) สมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และที่มีระดับประถมศึกษากับมัธยมศึกษา เฉพาะในกรุงเทพมหานคร จำนวน 130 สมาคม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ" บัชรายการ รายชื่อสมาคมฯ " ม.ป.ป.)

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใน เขตกรุง เทพมหานคร มีสมาคมผู้ปกครอง และครู จำนวน 10 สมาคม จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 37 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2531 : 1) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน ในเขตกรุง เทพมหานคร มีสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 26 สมาคมจากโรงเรียนทั้งหมด 445 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531 : 1) โรงเรียน สังกัดทพวงมหาวิทยาลัย มีสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 3 สมาคม จากจำนวนโรงเรียน ที่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ทั้งหมด 3 โรงเรียนและโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุง เทพ- มหานคร มีสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 12 สมาคม จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 427 โรงเรียน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2530 : 1) รวมจำนวนสมาคมผู้ปกครองและ ครูโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดใน เขตกรุง เทพมหานครมีทั้งสิ้น 51 สมาคม

ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครู และ เปรียบ เทียบ การปฏิบัติงาน ความต้องการในการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครู จากการรับรู้ของ กรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู ครู และผู้ปกครองในโรงเรียนที่มีชั้นประถมศึกษาในกรุง เทพ- มหานคร เพื่อนำผลจากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการประสานงาน ระหว่างโรงเรียนกับสมาคมผู้ปกครองและครู เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น และเป็นข้อมูลในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ อันจะ เป็นผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนที่มีชั้นประถม ศึกษา ในกรุง เทพมหานคร
2. เพื่อ เปรียบ เทียบการรับรู้ของกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู ครู และ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสมาคมฯ และ เปรียบ เทียบความต้องการของครูและ ผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนที่มีชั้นประถมศึกษา ใน กรุง เทพมหานคร

ขอบ เขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษาการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครูใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านกิจกรรมพิเศษ
3. ด้านการให้สวัสดิการ
4. ด้านการให้ค่าปรึกษา และ
5. ด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร วารสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ของราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้แนวทางจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องในการ สร้างแบบสอบถาม ตลอดจนการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสมาคม ผู้ปกครองและครู ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุงก่อนจะไปใช้จริงกับตัวอย่างประชากร ถือว่ามีคุณภาพเพียงพอครอบคลุมถึง รายละเอียดต่าง ๆ ที่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. คำตอบที่ได้จากตัวอย่างประชากรซึ่ง เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง ความ เข้าใจจากความรู้อะและประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมาคมผู้ปกครองและครู หมายถึง สมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนที่มีชั้น ประถมศึกษา หรือมีทั้งชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ครู หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีสมาคมผู้ปกครองและครูตั้งอยู่ ในกรุงเทพมหานคร

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบให้การดูแลอุปการะ เด็กที่บ้าน ขณะเด็กศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีสมาคมผู้ปกครองและครูตั้งอยู่ ในกรุงเทพมหานคร

กรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู หมายถึง บุคคลที่ทำงานในตำแหน่งนายกสมาคม เลขาธิการหรือเลขานุการ และ เหนืออื่นของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนที่มีชั้นประถมศึกษา หรือมีทั้งชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครู หมายถึง การทำกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ของสมาคมผู้ปกครองและครูในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียนและโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครูในด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพิเศษ ด้านการให้สวัสดิการ ด้านการให้คำปรึกษา และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองจากกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

2. ได้ทราบถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครู จากครูและผู้ปกครองในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนและสมาคมผู้ปกครองและครูดำเนินงานได้สอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เป็นข้อมูลในการเผยแพร่แนวความคิดการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สำหรับสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีอยู่แล้ว ทั้งยังอาจช่วยกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนซึ่งยังไม่มีสมาคมผู้ปกครองและครูสนใจที่จะจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู เพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย